

P.S.D. ȘI POLITICILE EUROPENE

Partidul Social Democrat (PSD) din România se autodefineste astfel: "Suntem cei care, de-a lungul timpului, au contribuit la dezvoltarea României și integrarea ei europeană și euro-atlantică". Așadar, o abordare paseistă și non-prospectivă. Iar relaționarea cu politicile europene, procesul de integrare și construcția europeană pot fi doar subînțelese și, eventual, deduse din fenomene de contagiune a politicilor interne cu anumite secvențe ale exprimărilor politicilor din Uniunea Europeană.

România este țara cu cele mai pronunțate inechități socio-economice din Uniunea Europeană. Acestea sunt vizibile în viața de fiecare zi a societății românești. Preluând inițiativa Partidului Socialiștilor Europeni (PES), proiectul strategic de bază al PSD și-a fundamentat discursul ultimilor ani pe necesitatea unui nou *Contract Social* în România. Enunțurile principalilor lideri social-democrați, la începutul anului 2020, sugerează că și în următoarea perioadă de timp va fi urmărită aceeași concepție programatică, discutându-se intens și despre reformarea partidului.

Campania electorală din 2016 a fost dusă pe conceptul general al redistribuirii veniturilor realizate din salarii și pensii, cu accent pe creșterea nivelului acestora ca urmare a reconfigurării priorităților bugetare. Pe parcursul ultimilor ani de guvernare (2017-2019) a fost însă pierdut sensul contractual al inițiativei, respectiv productivitatea, modernizarea și eficientizarea instituțiilor, politicilor și activității funcționarilor publici și companiilor publice. Ceea ce a scăzut din impactul politic al respectivului demers, fiind interpretat ca aparținând doar scopurilor electoraliste

momentane ale PSD. Această percepție a fost întărită și de comportamentul neadecvat al liderilor partidului, de la nivel central și local, care s-a situat în afara preceptelor unui contract social al social-democrației europene. Motiv pentru care, în campaniile electorale din 2019, PSD a fost aspru sancționat de alegători, inclusiv de cei din nucleul lui politic de bază.

Discrepanța între enunțul strategic-programatic, discursul politic al principalilor lideri și comportamentul/actul politic propriu-zis, guvernamental în perioada ultimilor trei ani, s-a înregistrat și în alte domenii importante ale politicilor sociale (de ex. educație, sănătate etc.) ceea ce a diminuat și mai mult credibilitatea operării pe platforma unui adevărat *Contract Social*, de care doar foarte puțini cetățeni/alegători au auzit și cu atât mai puțin că ar fi parte a unei proiecții de politici europene. A fost evident pentru majoritatea cetățenilor români că PSD a preluat mai degrabă sloganul "contractului social", datorită gravității situației socio-economice din România, autohtonizându-l în sens populist și electoral. În fapt, această atitudine s-a reflectat și în inițiativa neinspirată a referendumului privitor la familie (oct. 2018), respins de cetățeni deoarece venea pe un fundal non-european și fără a aborda adevăratele probleme sociale ale familiilor din România.

În 2018-2019, guvernul PSD a lansat câteva strategii și programe deosebit de importante pentru procesul integrării europene a României. Încă la Congresul din martie 2018, PSD a anunțat că va propune un program de adoptare a monedei Euro. Această inițiativă, preluată de altfel din Tratatul de Aderare, a fost precedată de un *Program de convergență 2019-2024* și de elaborarea/aprobarea *Strategiei naționale de dezvoltare durabilă a României 2030*, ambele fiind răspunsuri la demersuri strategice ale Uniunii Europene. În final, la începutul anului 2019, a fost lansat și *Planul național de adoptare a monedei Euro* care a fost primit de opinia specialiștilor cu evaluarea de

document având o "perspectivă ambițioasă și inaplicabilitate practică" (*Economistul*, 20/06/2019). Evident, aceste propuneri strategice se raportau la politicile europene de dezvoltare durabilă, la Uniunea Economică și Monetară etc., la obligațiile de relaționare cu Comisia Europeană, dar au vrut să dea și semnalul că guvernarea PSD se raporta cu seriozitate și responsabilitate la misiunea care-i revenea din exercitarea Președinției Consiliului UE (sem. I 2019). Totodată, a dorit să sublinieze angajamentul de a-și realiza obiectivul politic "Dezvoltare pentru bunăstare", fiind o recunoaștere că acesta putea deveni realitate doar în contextul aplicării în România a politicilor europene de dezvoltare. Pe acest palier se situează și accentul declamatoriu al PSD pe politicile de coeziune și dezvoltare regională, dar argumentarea era susținută doar de dorința accesului la fondurile europene, întrucât efectul aplicării acestor politici încă menține câteva regiuni ale României tot în zona subdezvoltării. Conduita decizională guvernamentală a PSD, de la sfârșitul anului 2018 și din 2019, a demonstrat slaba preocupare de aplicare a unor astfel de strategii/programe (vezi OUG no.114/2018), a arătat intenția de a transforma astfel de obiective tot în scopuri electoraliste de durată scurtă, ceea ce a agravat problemele macroeconomice ale țării, au bulversat mediile de afaceri și au perturbat chiar raporturile sociale și politice din țară. Așadar, încă o mostră de divergență între discursul politic/partidist și activitatea concretă de aplicare în România a politicilor europene de dezvoltare. Ceea ce a alterat grav percepția publică despre credibilitatea strategiilor și programelor politice ale PSD, cu consecințe pe durată medie (având în vedere mediul politic general din România).

Raportarea PSD la alte politici europene a fost și probabil va rămâne în aceeași tonalitate, cel puțin până când se va realiza o adevărată reformă a partidului. Deși România a obținut, prin Tratatul de Aderare, cele mai lungi

perioade de tranziție, aplicarea în România a politicii europene de mediu este sub-modestă, motiv pentru care Comisia Europeană a propus penalizări în mai multe rânduri. De altfel, nu doar politicile și infrastructura de mediu nu au fost în atenția PSD și guvernării sale, dar s-au obținut slabe rezultate și în ceea ce privește infrastructura de transport și cea energetică. Cu toate acestea, Pactul Verde a fost primit cu optimism, la orizontul 2050, cu amendamentul sprijinului financiar al Uniunii Europene. Politica industrială europeană, cea energetică, Politica Agricolă Comună sunt văzute de PSD prin circumstanțele strategiilor europene de profil, dar nu a fost sesizată interdependența între politicile naționale și cele europene, acționând observându-se doar susținerea unor interese înguste, uneori chiar de grup. La nivel de discurs politic s-a lăsat impresia că se înțelege foarte bine extraordinara transformare care se anunță prin IA, R&D, digitalizare etc., dar guvernul PSD a menținut România pe ultimul loc în UE la finanțarea cercetării, inovării, creativității. Piața muncii continuă a fi destul de rigidă și impredictibilă, motiv pentru care, cu toate discursurile promițătoare ale PSD, forța de muncă din România a continuat să caute alte debușeuri, îndeosebi în state dezvoltate ale UE, punându-se în pericol dezvoltarea viitoare a țării. La fel, atitudinea de tip *wait and see* față de procesul educațional, a făcut să dispară unul din avantajele competitive ale României, respectiv calificarea și competențele forței de muncă.

În ceea ce privește politica europeană de apărare și politica externă a Uniunii Europene, discursul PSD s-a înscris în linia "tradițională" românească post-aderare: suntem în Uniunea Europeană pentru a ne realiza obiectivele naționale de dezvoltare economico-socială și suntem în NATO și Parteneriatul Strategic cu SUA pentru interesele de apărare și securitate. Deși expertiza PSD în materie de politici externe, apărare și securitate a scăzut cantitativ și calitativ, probabil și datorită specificității procesului decizional național din

aceste domenii, guvernarea PSD a susținut necesitatea complementarității între politicile UE-NATO/SUA în ceea ce privește politica de apărare și de securitate, iar în politicile externe se pare că PSD și guvernele lui anterioare au avut comportamente mai degrabă conjuncturale (vezi cazurile China, Rusia, Israel), uneori dând semnale de departajare de politicile europene. Față de Brexit și viitoarea relație cu UK s-a exprimat doar dezideratul ca „interesul național” al României (îndeosebi cetățenii români din UK) să fie avut în considerare. Nu se întrevăd schimbări majore de concepție și atitudini politice, față de aceste politici europene, în viitorul apropiat.

Nu am analizat relaționarea europarlamentarilor PSD cu activitatea grupului S&D în Parlamentul European. În schimb am cercetat modul în care PSD a participat și contribuit la elaborarea și susținerea politicilor europene de către PES. Documentele din ultimii ani ai acestei formațiuni politice europene ne arată însă o absență aproape cvasitotală a reprezentanților PSD la grupurile de lucru organizate de PES care au avut menirea de a formula unele opțiuni social-democrate în ceea ce privește propuneri de noi elemente sau amendamente de îmbunătățire a unor politici europene. Iar această lipsă de participare a PSD s-a constatat până și la nivelul grupurilor ministeriale, în perioada când PSD era la guvernare în România (am constatat doar prezența unui secretar de stat la o discuție despre piața muncii în Uniunea Europeană). Ceea ce ne spune mult despre felul în care și PSD concepe afacerile și politicile europene - anume ca politică externă! Comunicarea publică a PSD despre transpunerea internă a politicilor europene lipsește aproape cu desăvârșire, iar o structură de tip PES-Activists are mai degrabă o conduită palidă de nivel ONG, promovând doar un elitism intern cu aspirații la poziții în leadershipul PSD.

După cele două runde electorale din 2019, PSD a promis o reformă serioasă a partidului. Dar nu este vorba doar de impulsul electoral pentru reformare, căci și în 2020 vor fi alegeri locale și alegeri generale în România. Unii lideri ai PSD promit să fie atenți și la reformarea social-democrației europene, aflată și ea într-o criză profundă. Și mai mult decât atât, o reformă a PSD trebuie să țină cont de specificitatea competiției politice din România care se desfășoară sub forma unei lupte permanente pentru putere, atât în interiorul partidului cât și în sistemul partidist al țării. Este evident că o reformare a PSD nu se poate petrece într-un timp foarte scurt, ceea ce înseamnă că până la ciclul electoral din 2024 va trebui să realizeze o transformare internă credibilă, dar, în același timp, să convingă potențialii susținători și alegători că au în PSD o voce și o implicare în procesul politic intern care să propună politici publice exprimând interesele lor pe termen scurt, mediu și chiar lung. PSD are nevoie, pentru intervalul 2020-2024, să-și reconstruiască potențialul de acțiune transnațională pentru a contribui la opțiunile PES în ceea ce privește formularea politicilor europene. Totodată, vor fi așteptări ca PSD să-și coreleze propunerile de politici adresate cetățenilor României și electoratului propriu cu politicile europene de dezvoltare, creându-și o capacitate analitică prospectivă, organizațională și expertiză prin care să demonstreze abilitatea implementării eficiente a politicilor europene în spațiul românesc. Mediul social românesc și partenerii social-democrați europeni vor avea așteptarea, în următorii ani, ca PSD să înțeleagă că Uniunea Europeană, a cărei membru este și România, este o organizație regională/interguvernamentală pentru integrare europeană, fiind deschisă permanent unui proces de transformare. Nu în ultimul rând, PSD va fi nevoit să găsească modalități de modernizare doctrinară, comunicare și acțiune politică prin care să devină atractiv unor noi categorii socio-profesionale care se remarcă deja în spectrul socio-politic din această epocă. Și va trebui să țină pasul cu tendințele de exprimare politică a proceselor democratice

autohtone și europene, cu formele de comunicare pe care le impune progresul tehnologic, informațional și cultural internațional.

NOTĂ - Analiza a fost realizată pe baza documentelor de discurs politic, strategii și programe ale PSD, în perioada 2015-2019. Cercetarea atitudinii față de politicile europene a avut ca substanță strategiile și programele guvernamentale ale PSD, activitatea legislativă, deciziile politice și administrative/guvernamentale, percepțiile publice asupra efectelor acestora. Desigur, au fost supuse analizei documentele făcute publice de către PSE.

Autor: Dr. Vasile Pușcaș, Profesor de istorie contemporană și Relații Internaționale la Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca, România; Jean Monnet Ad Personam Chair; fost Negociator Șef al României pentru aderarea la Uniunea Europeană și fost ministru pentru Afaceri Europene.

La redactarea actualului material a contribuit și Dr. Dan LUCA, expert în afaceri europene, stabilit la Bruxelles din 1997; fondatorul PSD Bruxelles în 2008.